בודקין לעושי פסח · וא"ת דמשמע הכא דדוקא לעושי פסח התירו ע"י בדיקה משום דלא העמידו דבריהם במקום כרת ובפ' בכל מערבין (עירובין ד' כו:) תנן מערבין לכהן בבית הפרס ומפרש בגמרא *משום דמלי לחזיל כדרב יהודה ואומר ר"י דהאי דקאמר הכא במקום כרת דוקא היינו משום דליכא נמי כרת בעשיית פסח בטומאה והיינו דקאמר בסוף חגיגה (דף כה:) לעושי פסח לא העמידו דבריהם במקום כרת לאוכלי תרומה העמידו דבריהם במקום מיתה פירוש לענין פסח מיהרוהו אע"ג דליכא כרת באכילתו בטומאה לענין תרומה העמידו דבריהם ולא מיהרוהו אע"ג דליכא אלא מיתה לאוכלה בטומאה אבל בטומאת כהן דליכא אלא לאו שרי ליכנס בבית הפרס לעורך עירוב ויש דבר כגון ללמוד תורה ולישא אשה דשרי אפי' בלא נפוח כדאמרי' במי שהוליאוהו (עירובין דף מ:) ובע"א (דף יג:) משום דעדיפי משאר מצות*: **מאי** בודקין · קשה לר"ת מאי קבעי הלא הבדיקה מפורשת בסוף אהלות באותה משנה עצמה דקתני ומודים ב"ש וב"ה שבודקין לעושי פסח ואין בודקין לאוכלי תרומה ולגזיר ב"ש אומרים בודקין וב"ה אומרים אין בודקין כילד הוא עושה מביא את העפר שהוא יכול להסיטו ונותן לתוך כברה שנקביה דקים כו' ואומר ר"י דבדיקה דמתני' בשכבר עבר ורב יהודה ורב חייא באין לפרש שיוכל לבא ולעבור וה"ק מאי בודקין אם רצה לעבור: [עי' תוספות בכורות כט. ד"ה היכי אזיל כו' וע"ע תוס' כתובות כח: ד"ה מנפח]:

הדרן עלך האשה

מי שהיה טמא: **אלו** פטורין מהכרת · גרסה לר"י דמתני' קסבר שותפין וזורקין על טמא שרץ והשתא איירי מתניתין בטמא מת בשני דלא חזי לאכילה לאורתא דאי קסבר אין שותפין אם כן טמא דמתני' אף בטמא שרץ לו דטמא מת בשביעי שלו א"כ אמאי פטור מהכרת כיון דיכול לבטל התגיא בפ' אלו בגדים (גליל דף פט:) יכול לא יהא עונש כרת אלא מיהא ושלא היה בדרך רחוקה ערל וטמא שרץ ושאר טמאים מנין ת"ל והאיש ומשמע דליכא מאן דפליג עלה מדפריך מינה לרבא דקאמר דר"א פוטר מכרת וא"ת תיקשי מתני' לרב דאמר לעיל (דף ה:) אין שותפין וזורקין על טמא שרץ וי"ל דכמה תנאי אסכחן דסברי כרב דאין שותפין והא דפריך ליה לעיל ממתניתין דזב שרלה שהי רלויות היינו משום דרב עלה קאי ומוקי לה בשטבל:

ורב נחמן אמר הורלה · רב נחמן מאי סבר כרב יהודה דאמר לקמן *דרך רחוקה כל שאין יכול לינכס בשעת אכילה ואפ"ה הורלה דהתי דאינו יכול בהילוך ביומי כיון דיכול לבא בסוסים ובפרדים בר אכילה הוא ולא דמי לחולה וערל וטמא:

הבא נמי אונן קתני בהדייהו · וא"ת מה בין אונן למזיד (ואם הוא שוגג) היינו שוגג וי"ל דתנא תרי גווני מזיד חד שהכיח בחכם ואונן שנתעצל אבל מרגיה ומיירי במת לו מת אחר אונן אבל קודם אונן אינו בהכרת כדמוכח בסוף פירקין *וכן איתא בהדיא בפ' טבול יום (זבחים דף קי·) ולעיל הוי מלי למיחשב נמי אונן בהדי הנהו דהעמידו דבריהם במת קודם אונן:

שבודקין · מהלכין בבית הפרס ע"י בדיקה לעשות פסח אם אין לו דרך אחרת: **ואין בודקין לאוכלי תרומה** · אלא יתמין ויקיף לו יום או יומים עד שמגיע אל תרומתו ואוכלה: **ס"ג מאי בודקין** · היאך יבדוק: **מנפח בית הפרס** · הוא שהגמרא בה קבר כדתנן (אהלות פי"ז מ"ח) התורם בית הקבר הרי זה עושה בית הפרס אלא מענה מהה אמה" וגזור רבנן שמא ביתתה מחריבה את העצמות ופיזרתן באורך המענה ויש כאן עצם כשעורה ויעבור ויסיטנו, ועצם כשעורה מטמאה במגע ובמשא דהייט היסט הלכך מנפחו בפיו ואם יש עצם גדול ירחנו ועצם כשעורה נדחה בנפיחתו, ואהל אין מטמאין דקא אין טומאת אהל בעצמות אלא רוב בנין ורוב מנין: **שנידש** · ברגל טהור שדרישת הרגלים הטבירתן והכא לעשות פסחו יבדוק אם נידש ויעבור אבל לאכילת תרומה לא סמכי' עלה, שיטול להמתין, ובית הפרס מדבריהם ולא העמידום במקום כרת לפסח:

הדרן עלך האשה

מי שהיה טמא : **ת"ר** : **טמא** · בגמ' פריך הא לישנא דלא בעי למיעבד ברחמנן לא מצי עביד אלא מדרך רחוקה קאי דאמטו הוי (ה) דלא מצי עביד לה"ל אמרינן בגמרא) ולא בעי למיעבד ע"י שלוחו עביד כמ"ד בגמרא הורלה והלכך הואיל ושאר אונסין אידחו לשני אונס דדרך רחוקה ל"ל דאידכר רחמנא טפי מאונס אחרינא הא דרך רחוקה אמטו הוא שאינו יכול ליכנס כל שעתא שאינה כדאמרינן בגמ' ולאשמטינן דלא בעי למיעבד לא מצי עביד לא מצינן למימר דהא ודלא מצי עביד כמ"ד הורלה: **שאלו פטורין מן הכרת** · טמא ודרך רחוקה ושגג ונאנס ואלו חייבין מפרש בגמרא: **גמ' שמעו ורקו עליו** · ולערב יבא ומ"מ בדרך רחוקה הוא שאין יכול ליכנס בשעת שחיטה דהייט כל שם שעות עד שקיעת החמה: **הורלה** · ופטור מן השני: **כטמא** · ולא עשה כלום וזקוק לשני: **מדקתני ולא עשה מכלל דאי בעי מצי עביד** · ואטמא ליכא לאוקמא ועל כרחיך דדרך רחוקה קא מהדר: *וליטעמיך סיפא גבי שגג ונאנס דתנא תו זימנא אחריתי "ולא עשה" אהי מוקמת לה הלא שגג ולא ידע שהיום פסח הרי שגג ונאנס ומאי דאי בעי מיכא למימר הכא אלא מאי אית לך למימר "ולא עשה" דסיפא (מזיד קתני בהדייהו ועלה קאי "ולא עשה" דאי בעי הוה עביד: **ס"ג** · גבי "לא עשה" דרישא דאונן קתני בהדייהו ועלה קאי "ולא עשה" דאי בעי עביד כדאמרי' בפ' האשה (דף נא·) האונן והמפקח הגל כו' שותפין עליהן: **מסני' נמי דיקא** · דמזיד ואונן קתני בה: **סס"ל** · קתני "חייבין בהכרת": **ור"נ** · דאמר לא תנן אונן ברישא "ולא עשה" דרך רחוקה קאי אמר לך סיפא ודאי מזיד מחסרא בה ועלה קאי "ולא עשה" דסיפא, "וחייבין בהכרת" נמי עליה קאי והא דתני "חייבין" לשון רבים אידי דתנא "פטורין" תנא נמי "חייבין" (אמר המגיה בקצת פי' רש"י זה לשון) ותימה לי אמאי לא אמר ר"נ מנא אמינא לה דקתני א"כ למה נאמר דרך רחוקה שאלו פטורין כו' מדקאמר למה נאמר ש"מ דאי בעי למיעבד עביד כר"נ דאי כרב ששת אילטריך דאי בעי למיעבד דלא ליעבד (עד כאן):

מה

תוספתא פ"ח

ר"מ אי הכי

מה

מי שהיה טמא או בדרך רחוקה ולא עשה את הראשון יעשה את השני. שגג או נאנס ולא עשה את הראשון יעשה את השני, א"כ למה נאמר טמא או שהיי בדרך רחוקה? שאלו פטורין מהכרת ואלו חייבין בהכרת: **גמ'** איתמר היה בדרך רחוקה ושחטו וזרקו עליו רב נחמן אמר הורצה ששת אמר לא הורצה רב נחמן אמר הורצה מיחם הוא דחם רחמנא עליו ואי עביד, תבא עליו ברכה ורב ששת אמר לא הורצה מידהא דחייה רחמנא לטמא, אמר ר"נ אמינא לה דתנן מי שהיה טמא או בדרך רחוקה ולא עשה את הראשון יעשה את השני מדקתני ולא עשה מכלל דא' בעי עבד הרי שגג והרי נאנס! אלא מזיד קתני בהדייהו הכא אונן קתני בהדייהו, אמר רב אשי מתניתין נמי דיקא דקתני אלו פטורין מהכרת ואלו חייבין בהכרת, אהייא? אילימא אשוגג, ונאנס שוגג ונאנס בני כרת נינהו אלא לאו אמזיד ואונן, ורב נחמן אמר? הא דאיבעי ליה למיתנא חייב והאי דקתני חייבין איידי דתנא רישא פטורין תנא סיפא חייבין אמר רב ששת מנא אמינא לה דתניא ר"ע אומר נאמר טמא, ונאמר בדרך רחוקה מה

שבודקין לעושי פסח ואין בודקין לאוכלי תרומה מאי בודקין? (לעושי פסח) *אמר רב יהודה אמר שמואל *מנפח בית הפרס והולך *רב יהודה בר *אביי משמיה דרב יהודה אמר בית הפרס שנידש טהור:

הדרן עלך האשה

מי שהיה טמא או בדרך רחוקה ולא עשה את הראשון יעשה את השני. שגג או נאנס ולא עשה את הראשון יעשה את השני, א"כ למה נאמר טמא או שהיי בדרך רחוקה? שאלו פטורין מהכרת ואלו חייבין בהכרת: **גמ'** איתמר היה בדרך רחוקה ושחטו וזרקו עליו רב נחמן אמר הורצה ששת אמר לא הורצה רב נחמן אמר הורצה מיחם הוא דחם רחמנא עליו ואי עביד, תבא עליו ברכה ורב ששת אמר לא הורצה מידהא דחייה רחמנא לטמא, אמר ר"נ אמינא לה דתנן מי שהיה טמא או בדרך רחוקה ולא עשה את הראשון יעשה את השני מדקתני ולא עשה מכלל דא' בעי עבד הרי שגג והרי נאנס! אלא מזיד קתני בהדייהו הכא אונן קתני בהדייהו, אמר רב אשי מתניתין נמי דיקא דקתני אלו פטורין מהכרת ואלו חייבין בהכרת, אהייא? אילימא אשוגג, ונאנס שוגג ונאנס בני כרת נינהו אלא לאו אמזיד ואונן, ורב נחמן אמר? הא דאיבעי ליה למיתנא חייב והאי דקתני חייבין איידי דתנא רישא פטורין תנא סיפא חייבין אמר רב ששת מנא אמינא לה דתניא ר"ע אומר נאמר טמא, ונאמר בדרך רחוקה מה

מסורת הש"ס

ברכות דף יט: עירובין דף ל: מ"ק דף ה: תגיגה דף כה: כתובות דף כח: בכורות דף כט. נדה דף מ:

סיבות קבר זל"ר בקבר בית הפרס (ומשבת ד"ל) [מאי פסח (דהכ)] מאי נמנו ולא נ"ר בקבר מי נ"מ — הא אמ' ניט — הא דאמרת פסחו בקבר אינו נ"ר

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה מי שהיה וכו' דלא מצי עביד ולאי כ"ל למיעבד כל"ל ותיקנ וה"ל תמרינן בגמרא מתחק:

מדבר ס"ס

נר א מיי' פ"ו מהלכות ק"פ הלכה מ':

[שם דף נ:]

א ב מיי' פ"ה מהלכות ק"פ הלכה מ':
ב ג שם הלכה כ:
ג ד שם הלכה ג:

[גרסת יפ: ע"ש על הגליון]

אבדנן מה דרך רחוקה לקמן נ"ל: מאיכא אמר תנאים ואמ' אמוראים

נוסא היה בדרך רחוקה ושחטו וזרקו עליו - הילכך אי לא: [ועיין תוס' בכורות כט. ד"ה ר"ש ד"ה היכי אזיל]

מבנה

מקרבות

◇ **רבינו חננאל**

ואמר רבי יוחנן דבר תורה אפי' עשה אין בו דכתיב ויעבור יהושפט בו' בית הפרס דתנן רשין בית שמאי וב"ה שבודקין לעושי פסח ואין בודקין לאוכלי תרומה [מאי] בודקין (מנפח) [מנפח] אם אין שם עצם הרי הוא פורה ורב יהודה אמר בודקין (כלומר) אם הלכו בו בני אדם ופורר דקי"ל כל עצם שרוא כשעורה [שנידש] ברגל [פורר] וכל שכן גדול ממנו: **מאי** שנא הני ום"שהגיי פי' ערל ושמא [ואיומל] ערלה איסורא דאורייתא היא וכן הזאה נמי אי מעבר לה דרך רשות הרבי'את ילדי הלל שב' דהיא איסורא דאורייתא וכן איומל נמי אי מביאו ליה דרך רשות הרבים איסורא דאורייתא היא העמידו דבריהם במקום כרת אבל אונן ומצורע ובית הפרס דלא אתו לידי איסורא דאורייתא לא העמידו דבריהם במקום כרת:

הדרן עלך האשה

מי שהיה טמא או בדרך רחוקה כו'. איתמר היה בדרך רחוקה ושחטו וזרקו עליו רב נחמן אמר הורצה מיחם הוא דחם רחמנא עליה ואי עביד תבא לו ברכה רב ששת אמר לא הורצה רחמנא דחייה כטמא ודייק רב נחמן מי שהיה טמא או בדרך רחוקה ולא עשה הראשון יעשה השני וכי אלו יכולין לעשו' הראשון הרי (שניהו) [שנו] אי נאנס ואלא מזיד קתני בהדייהו הכי קתני שגג אי נאנס אי אפי' הזיד שהיה יכול לעשות הראשון ולא עשה יעשה השני רישא נמי מי שהיה טמא או בדרך רחוקה אי אונן קתני ודייק רב אשי להא סברא מדקתני אלו חייבין בכרת מכלל דבמזיד ואונן קתני מזיד קתני בסיפא דהא חייבין כרת קתני אבל ברישא איך נאמר אונן תני בהדייהו והא פטורין קתני אלא לעולם מזיד בלבד הוא דקתני בסיפא ואמאי קתני הרי אלו לשון רבים משום דתנא רישא פטורין תנא סיפא חייבין: **אמר** רב ששת מנא אמינא לה דתניא ר' עקיבא אומר נאמר טמא ונאמר